

Projektas

MOLĖTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBA**SPRENDIMAS
DĖL MOLĖTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS 2023 METŲ VISUOMENĖS
SVEIKATOS STEBĖSENOS ATASKAITOS PATVIRTINIMO**

2025 m. kovo d. Nr.
Molėtai

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 15 straipsnio 4 dalimi, 16 straipsnio 1 dalimi, vykdydama Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“, 6.3, 6.4 punktais, atsižvelgdama į Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro 2025 m. sausio 14 d. raštą Nr. S-14 „Dėl Molėtų rajono savivaldybės 2023 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos projekto pateikimo“,

Molėtų rajono savivaldybės taryba n u s p r e n d ž i a:

1. Patvirtinti Molėtų rajono savivaldybės 2023 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitą (pridedama).
2. Nustatyti, kad šis sprendimas gali būti skundžiamas Molėtų rajono savivaldybės tarybai (Vilniaus g. 44, 33140 Molėtai) Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijos Panevėžio apygardos skyriui (Respublikos g. 62, 35158 Panevėžys) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatymo nustatyta tvarka arba Regionų apygardos administracinio teismo Panevėžio rūmams (Respublikos g. 62, 35158 Panevėžys) Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka per vieną mėnesį nuo jo paskelbimo arba įteikimo suinteresuotai šaliai dienos.

Savivaldybės meras

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

Dėl Molėtų rajono savivaldybės 2023 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos patvirtinimo

1. Parengto tarybos sprendimo projekto tikslai ir uždaviniai:

Tarybos sprendimo projekto tikslas – parengtą Molėtų rajono savivaldybės 2023 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos projektą teikti tvirtinti Molėtų rajono savivaldybės tarybai. Šiuo tarybos sprendimo projektu įgyvendinamas Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų (toliau – Nuostatai), patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“, 6.3 ir 6.4 punktais, t. y. Molėtų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos projektas pristatomas savivaldybės tarybai ir visuomenei iki 2025 m. gegužės 1 d. Molėtų rajono savivaldybės tarybos patvirtinta visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita pateikiama Higienos institutui. Vadovaujantis Nuostatų 8.4 punktu, Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos projektą už praėjusius metus iki gruodžio 31 d. pateikia savivaldybės administracijos direktoriui, todėl stebėsenos ataskaita Molėtų rajono savivaldybės tarybai yra teikiama už 2023 metus.

2. Siūlomos teisinio reguliavimo nuostatos:

Sprendimu teisinio reguliavimo nuostatos nėra nustatomos.

3. Laukiami rezultatai:

Iki 2025 m. gegužės 1 d. Higienos institutui pateikta Molėtų rajono savivaldybės 2023 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita.

4. Lėšų poreikis ir jų šaltiniai: nėra

5. Kiti sprendimui priimti reikalingi pagrindimai, skaičiavimai ar paaiškinimai: nėra.

PATVIRTINTA

Molėtų rajono savivaldybės tarybos
2025 m. kovo d. sprendimu Nr. B1-



Molėtų rajono savivaldybės 2023 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaita

Parengė:

Utenos rajono savivaldybės
visuomenės sveikatos biuro
visuomenės sveikatos specialistė,
vykdanti visuomenės sveikatos
stebėseną ir stiprinimą Jurgita Petraitė

TURINYS

ĮVADAS	3
DEMOGRAFINĖ SITUACIJA	3
2023 METŲ MOLĖTŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS	5
SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ.....	11
1. PRIORITETINĖ PROBLEMA. MIRTINGUMAS/STANDARTIZUOTAS MIRTINGUMO NUO KRAUJOTAKOS SISTEMOS LIGŲ RODIKLIS (I00–I99) 100 000 GYV.....	12
2. PRIORITETINĖ PROBLEMA. MIRTINGUMAS/STANDARTIZUOTAS MIRTINGUMO NUO PIKTYBINIŲ NAVIKŲ RODIKLIS (C00-C96) 100 000 GYV.	14
3. MIRTINGUMAS/STANDARTIZUOTAS MIRTINGUMO DĖL IŠORINIŲ PRIEŽASČIŲ RODIKLIS (V00-Y98) 100 000 GYV.	15
IŠVADOS.....	18
REKOMENDACIJOS	19

IVADAS

Visuomenės sveikatos stebėseną Molėtų rajono savivaldybėje vykdoma remiantis Bendraisiais savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-488 „Dėl Bendrųjų savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos nuostatų patvirtinimo“. Pateikiami rodikliai atspindi kaip įgyvendinami Lietuvos sveikatos 2014–2025 m. strategijos (LSS) tikslai ir jų uždaviniai. Visuomenės sveikatos stebėsenos savivaldybėje tikslas – nuolat rinkti, analizuoti ir interpretuoti visuomenės sveikatą apibūdinančius rodiklius bei tinkamai informuoti savivaldybės politikus, siekiant efektyvaus valstybinių (valstybės perduotų savivaldybėms) bei savarankiškų visuomenės sveikatos priežiūros funkcijų įgyvendinimo savivaldybės teritorijoje. Savivaldybės visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos tikslas – pateikti pagrindinius savivaldybės gyventojų sveikatą atspindinčius rodiklius, jų dinamiką ir jų pagrindu pateikti rekomendacijas bei prioritетines kryptis savivaldybės plėtros plano siekiniams, strateginio veiklos plano priemonėms.

Nuo 2019 m. nėra teikiamas rodiklis Socialinės rizikos šeimų skaičius 1000 gyventojų, kadangi Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. birželio 19 d. įsakymu Nr. A1-296 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2006 m. liepos 28 d. įsakymo Nr. A1-212 „Dėl Socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus, apskaitos savivaldybės vaiko teisių apsaugos tarnyboje (skyriuje) tvarkos aprašo patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios“ nuo 2018 m. liepos 1 d. pripažinta netekusi galios Socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus apskaita ir šios apskaitos tvarka.

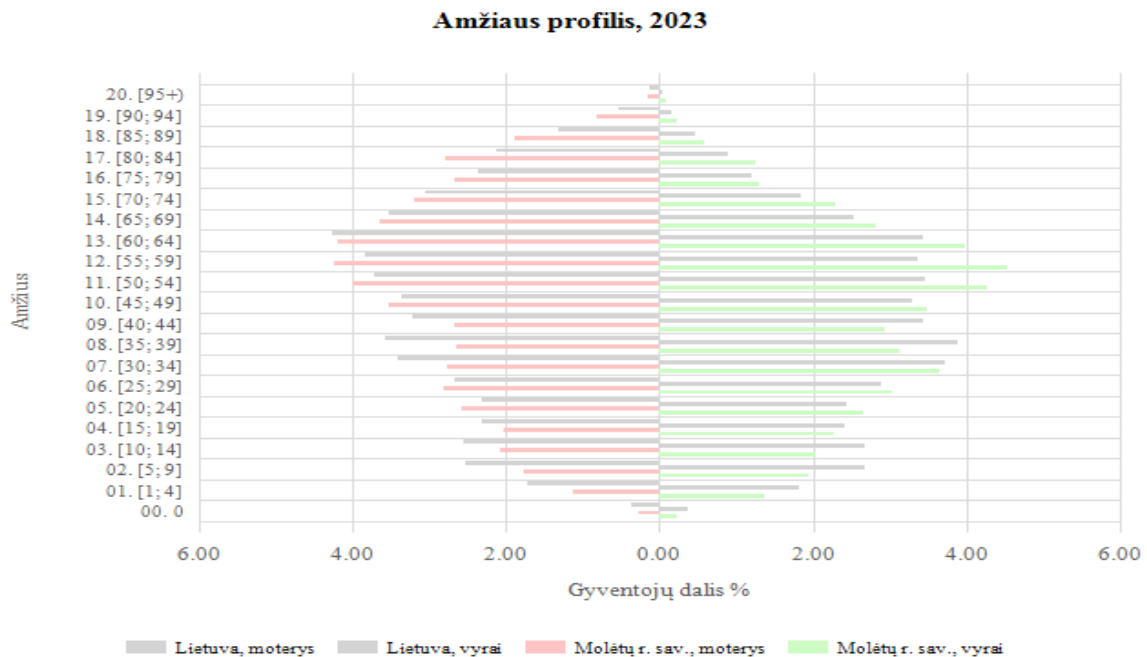
Taip pat nepateikiami viešai tiekiamo geriamojo vandens ir nuotekų tvarkymo paslaugų prieinamumo vartotojams duomenys, nes Oficialiosios statistikos portalas neteikia namų ūkių skaičiaus.

Ataskaita parengta naudojantis viešai prieinamais sveikatos statistikos duomenų šaltiniais:

- Lietuvos statistikos departamento Oficialiosios statistikos portalu;
- Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema sveikstat.hi.lt

DEMOGRAFINĖ SITUACIJA

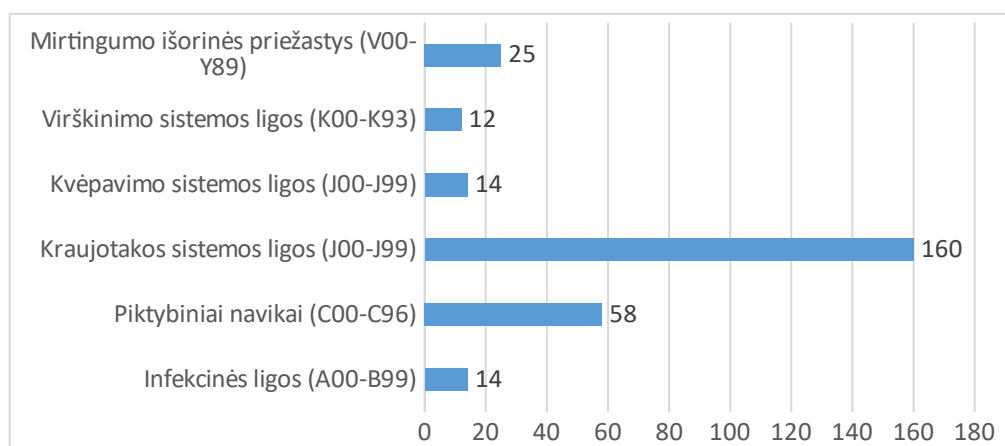
Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Molėtų rajono savivaldybėje 2023 m. gyveno 16 639 žmonės, tai yra 205 gyventojais mažiau, nei 2022 m. 2024 m. išankstiniais duomenimis, Molėtų rajono savivaldybėje užfiksuota 16 516 nuolatinių gyventojų. 2023 m. gyveno: vaikai iki 17 m. – 2 209 asmenys, suaugusieji – 14 431, vaisingo amžiaus moterys (nuo 15 - 49 m.) – 3 172 moterų.



1 pav. Molėtų r. savivaldybės demografinis medis

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Naudojantis Higienos instituto duomenimis, visų mirties priežasčių paieškos priemone, mirusių asmenų skaičius Lietuvoje 2023 m. – 37 005 žmonės, t. y. 5 879 asmenimis mažiau negu 2022 metais. Keturios pagrindinės mirties priežastys – kraujotakos sistemos ligos, piktybiniai navikai, išorinės mirties priežastys ir virškinimo sistemos ligos. Nuo kraujotakos sistemos ligų mirė daugiau nei pusė, t. y. 52,1 proc. visų mirusiųjų. Nuo piktybinių navikų mirė 21 proc., dėl išorinių mirties priežasčių – 6,1 proc., o dėl virškinimo sistemos ligų 5,2 proc. visų mirusiųjų. 2 pav. matome Molėtų r. savivaldybės įvardintas mirties priežastis pagal Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registro duomenis, daugiausiai mirė nuo kraujotakos sistemos ligų (I00- I99) – 160 gyventojų, antroje vietoje buvo piktybiniai navikai (C00-C96) – 58 gyventojai, trečioje vietoje – mirtingumas nuo išorinių priežasčių (kodas V00-Y89) ligų – 25 gyventojai.



2 pav. Molėtų r. savivaldybės gyventojų mirtingumas pagal priežastis 2023 metais (asmenų skaičius)

Šaltinis: Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

Iš viso Utenos apskrityje (Anykščių r. savivaldybėje, Ignalinos r. savivaldybėje, Molėtų r. savivaldybėje, Utenos r. savivaldybėje, Visagino savivaldybėje, Zarasų r. savivaldybėje) 2023 m. mirė 2 208 žmonės (1 754,8/100 000 gyv.), iš kurių daugiausiai žmonių mirė Utenos r. savivaldybėje 618 gyv. (1 600,8 /100 000 gyv.), Anykščių r. savivaldybėje 434 gyv. (1 927,6/100 000 gyv.), Molėtų r. savivaldybėje 311 gyv. (1 869,1,1/100 000 gyv.). 2023 m. Molėtų r. savivaldybėje mirė 311 žmonių, 161 vyrai ir 150 moterys, daugiausiai mirčių buvo 65+ amžiaus grupėje.

Socioekonominė situacija savivaldybėje. 2023 m. ilgalaikio nedarbo lygis Molėtų rajono savivaldybėje padidėjo, lyginant su 2022 m. (2023 m. be darbo buvo 369 gyventojai, 2022 m. – 292 gyventojų). Socialinės pašalpos gavėjų skaičius Molėtų rajono savivaldybėje yra didesnis lyginant su Lietuvos vidurkiu (Molėtų r. sav. 32,0/1000 gyv., o Lietuvos vidurkis 23,5/1000 gyv.). Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose skaičius Molėtų rajono savivaldybėje šiek tiek didesnis, lyginant su Lietuvos vidurkiu (Molėtų r. sav. 342,5/1000 gyv., o Lietuvos vidurkis 341,5/1000 gyv.) 2023 m. (15-17 m.) gimdyvių šioje amžiaus grupėje nebuvo.

Sveikata savivaldybėje. 2023 m. Molėtų rajono savivaldybėje buvo vienas asmuo, kuris sunkiai susižeidė ar žuvo darbo vietoje (nuo 2020 m. nebuvo nei vieno tokio atvejo). Sergamumas tuberkulioze Molėtų rajono savivaldybėje yra didesnis už Lietuvos vidurkį (Molėtų r. sav. 60,1/10 000 gyv., Lietuvos vidurkis 21,1/10 000 gyv.), 2023 m. – 7 gyv., 2022 m. – 7 gyv., 2021 m. – 3 gyv., tai rodo, sergančių gyventojų padaugėjo. Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, Molėtų r. savivaldybės rodiklis yra didesnis lyginant su Lietuvos vidurkiu (Molėtų r. 89,6/10 000 gyv., Lietuvos vidurkis 63,8/10 000 gyv.). 2023 m. Molėtų rajono savivaldybėje nemirė nei vienas žmogus dėl narkotikų sąlygotų priežasčių, o dėl alkoholio sąlygotų priežasčių mirė 6 gyventojai (2022 m. – 5 gyv.). Mirtingumas nuo išorinių priežasčių, nuo kraujotakos, cerebrovaskulinių ligų ir piktybinių navikų yra didesnis lyginant su Lietuvos vidurkiu. 2023 m. nenuskendo nei vienas Molėtų r. gyventojas, bet rodiklis išlieka raudonoje zonoje, nes rodikliai imti 3 metų vidurkio dėl mažos savivaldybės.

2023 METŲ MOLĖTŲ R. SVEIKATOS IR SU SVEIKATA SUSIJUSIŲ RODIKLIŲ PROFILIS

Pirmoje 1 lentelės skiltyje pateikiamas rodiklio pavadinimas, antroje skiltyje Molėtų rajono savivaldybės reikšmės (tendencija, kaip kito per 5 metus, Molėtų r. savivaldybės rodiklis, kiekis (skaičius), 3 metų vidurkis ir Molėtų r. savivaldybės santykis su Lietuvos vidurkiu), trečioje skiltyje matome Lietuvos reikšmes (Lietuvos rodiklis, blogiausias/geriausias Lietuvos savivaldybių reikšmės bei sritis, kaip atrodo Molėtų r. savivaldybė, palyginus su Lietuvos vidurkiu, pažymėta juodu brūkšniu).

Tendencija: ➡ Nekinta ⬆ Didėja ⬇ Mažėja 🟢 Geriau 🟠 Blogiau 🟡 Panašiai

1 lentelė

	Rodiklio pavadinimas	Savivaldybės reikšmės				Lietuvos reikšmės					
		Tend.	Rod.	Kiekis	3 metų vidurkis	Sant.	Rod.	Blog.	Sritis	Ger.	
Strateginis tikslas											
1.	Vidutinė tikėtina gyvenimo trukmė, kai amžius 0 (HI skaičiavimai)	➡	75.5	73	73.3	0.97	75.8	71.3		80.5	
2.	Išvengiamas mirtingumas, proc. – pagal jungtinį EBPO ir Eurostato sąrašą	➡	86.9	116	81.4	1.13	72.0	81.4		64.5	
1 tikslas. Sukurti saugesnę socialinę aplinką, mažinti sveikatos netolygumus ir socialinę atskirtį											
1.1. Sumažinti skurdo lygį ir nedarbą											
3.	Mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) 100 000 gyv.	⬇	36.1	7	39.6	2.04	19.4	50.5		10.4	
	Standartizuotas mirtingumo dėl savižudybių rodiklis (X60-X84) 100 000 gyv.	⬇	29.3	7	34.4	1.84	18.7	48.2		10.4	
3.1	Bandymų žudytis skaičius (X60–X64, X66–X84) 100 000 gyventojų	⬇	42.1	7	41.5	1.03	40.3	63.3		8.4	
5.	Mokyklinio amžiaus vaikų, nesimokančių mokyklose, skaičius 1 000 moksl.	⬇	40.2	62	51.5	0.86	59.9	203.5		35.4	
6.	Ilgalaikio nedarbo lygis, %	⬇	1.8	369	3.4	1.17	2.9	7.3		0.8	
7.	Gyventojų skaičiaus pokytis 1000 gyv.	⬇	-14.7	-241	-14.3	-1.63	8.8	-23.1		54.4	
1.2. Sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu											
8.	Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00- Y98) 100 000 gyv.	➡	150.2	25	150.3	1.82	82.5	177.1		58.7	
	Standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y98) 100 000 gyv.	➡	134.0	25	135.8	1.71	79.5	153.2		48.7	
10.	Mokinių, gaunančių nemokamą maitinimą mokyklose, sk. 1000 gyv.	⬆	342.5	553	333.4	0.98	341.5	610.8		160.3	
11.	Socialinės pašalpos gavėjų sk. 1000 gyv.	➡	32.0	479	28.4	1.21	23.5	75.6		3.6	
12.	Sergamumas tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	⬆	60.1	7	39.6	1.88	21.1	55.0		7.7	
13.	Sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai)(A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	⬆	72.1	7	43.5	1.80	24.2	60.8		8.4	
2 tikslas. Sukurti sveikatai palankią fizinę darbo ir gyvenamąją aplinką											
2.1. Kurti saugias darbo ir sveikas buitines sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą											
14.	Asmenų, žuvusių ar sunkiai sužalotų dėl nelaimingų atsitikimų darbe, skaičius 10 000 darbingo amžiaus gyv.	➡	1.9	1	0.6	0.60	1.0	1.8		0.0	
15.	Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00- W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.	⬇	119.1	42	105.3	0.80	131.1	175.7		91.4	
16.	Darbingo amžiaus asmenų, pirmą kartą pripažintų neįgaliais, skaičius 10 000 gyv.	⬆	89.6	78	73.7	1.15	63.8	118.3		45.2	
17.	Naujai susirgusių žarnyno infekcinėmis ligomis (A00-A08) asmenų skaičius 10 000 gyv.	⬇	13.2	19	11.5	0.38	30.2	65.8		0.0	

(ULAC duom.)											
2.2. Kurti palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį											
18.	Mirtingumas dėl atsitiktinio paskendimo (W65- W74) 100 000 gyv.	↓	0.0	0	9.9	2.48	4.0	18.8		0.0	
	Standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65- W74) 100 000 gyv.	↓	0.0	0	10.9	2.79	3.9	20.2		0.0	
20.	Mirtingumas dėl nukritimo (W00- W19) 100 000 gyv.	↓	18.0	3	15.8	0.97	16.3	43.2		0.0	
	Standartizuotas mirtingumo dėl nukritimo rodiklis (W00- W19) 100 000 gyv.	↓	16.6	3	14.5	0.92	15.8	36.4		0.0	
2.3. Mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių											
22.	Mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V99) 100 000 gyv.	↓	6.0	1	7.9	1.25	6.3	17.8		0.0	
	Standartizuotas mirtingumo dėl transporto įvykių rodiklis (V00- V99) 100 000 gyv.	↓	3.7	1	6.6	1.06	6.2	18.2		0.0	
24.	Pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	→	0.0	0	0.0	0.00	1.4	5.5		0.0	
	Standartizuotas pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.	→	0.0	0	0.0	0.00	1.4	5.3		0.0	
26.	Transporto įvykiuose patirtų traumų (V00- V99) sk. 100 000 gyv.	↓	3.6	7	4.2	0.82	5.1	8.1		1.6	
2.4. Mažinti oro, vandens ir dirvožemio užterštumą, triukšmą											
27.	Į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km	→	142.5	137	137.3	0.16	797, 8	32935.2		26.1	
3 tikslas. Formuoti sveiką gyvenseną ir jos kultūrą											
3.1. Sumažinti alk. gėrimų, tabako, neteisėtą narkotinių ir psich. medžiagų vartojimą ir prieinamumą											
28.	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu 100 000 gyv.	↑	0.0	0	2.0	0.59	3.4	18.7		0.0	
	Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su narkotikų vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.	↑	0.0	0	1.5	0.43	3.5	21.1		0.0	
30.	Mirtingumas dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu 100 000 gyv.	↓	36.1	6	35.6	1.55	22.9	60.6		0.0	
	Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.	→	37.1	6	35.2	1.62	21.7	58.9		0.0	
32.	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais	→	136.4	16852	142.0	0.71	199. 9	68.4		383.5	
33.	Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais	↓	104.6	16852	111.6	0.66	169. 6	35.5		344.7	
34.	Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda 100 000 gyv.	↓	18.0	2	9.9	0.13	76.7	389.6		0.0	
3.2. Skatinti sveikos mitybos įpročius											
35.	Kūdikių, išimtinai žindyti iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.)	↓	19.3	14	24.3	0.42	36.8	11.1		65.4	
4 tikslas. Užtikrinti kokybišką ir efektyvią sveikatos priežiūrą, orientuotą į gyventojų poreikius											
4.1. Užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais											
36.	Išvengiamų hospitalizacijų skaičius 1 000 gyv.	↓	24.3	342	20.4	1.16	17.6	34.4		11.0	

37.	Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyv.	↓	2.2	32	2.2	1.22	1.8	3.1		0.9
4.2. Plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą										
38.	Slaugytojų, tenkančių vienam gydytojui, skaičius (2023 m.)	→	2.2	76	2.3	1.65	1.7	1.2		5.8
39.	Šeimos medicinos paslaugas teikiančių gydytojų skaičius 10 000 gyv. (2019)	↑	6.6	11	6.7	0.86	7.5	1,5		13.7
40.	Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis 1 gyv.	→	8.4	135015	8.0	0.88	9.1	6.2		11.5
41.	Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys)	↑	12.0	2	9.9	2.54	3.9	16.9		0.0
42.	Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 10 000 gyv. (ULAC duomenys)	↑	12.0	2	9.9	3.67	2.7	9.9		0.0
4.3. Pagerinti motinos ir vaiko sveikatą										
43.	Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių	→	0.0	0	0.0	0.00	3.0	13.6		0.0
44.	2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys, proc.	↓	77.0	65	85.1	0.98	87.1	77.2		97.9
45.	1 metų amžiaus vaikų DTP3 (difterijos, stabligės, kokliušo), poliomielit o ir B tipo Haemophilus influenzae infekcijos vakcinos (3 dozės) skiepavimo apimtys,%	→	95.2	61	90.1	1.00	89.7	68.0		97.0
46.	Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje	↑	14.9	280	26.4	2.32	11.4	2.6		40.9
47.	Vaikų neturinčių ęduonies pažeistų, plombuotų ir išrautų dantų, dalis (proc.)	↑	24.3	295	22.4	0.96	23.4	7.2		33.2
48.	Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 gyv.	↓	0.0	0	0.0	0.00	2.2	12.0		0.0
4.4. Stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę										
49.	Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00- I99) 100 000 gyv.	→	961.6	185	1095.8	1.44	761.3	1408.5		410.7
	Standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00-I99) 100 000 gyv.	↓	730.4	185	848.9	1.13	749.2	1088.1		598.8
51.	Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.	↑	348.6	61	360.0	1.31	275.3	442.8		176.0
	Standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv.	↑	279.4	61	289.8	1.12	259.5	330.2		222.4
53.	Mirtingumas nuo cerebrovaskulinių ligų (I60- I69) 100 000 gyv.	→	300.5	55	324.4	1.83	177.2	534.1		95.4
	Standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyv.	↓	214.3	55	246.5	1.42	173.1	442.5		89.6
55.	Sergamumas II tipo cukriniu diabetu (E11) 10 000 gyv.	↑	75.7	113	66.1	0.94	71.2	105.0		36.3
56.	Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi atrankinės mamografinės patikros dėl krūties vėžio finansavimo programoje 2022-2023	↑	45.0	1108	41.4	0.76	54.6	20.6		71.3

	m.									
57.	Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje 2020-2023 m.	↑	44.9	1593	42.5	0.75	55.4	31.8		70.0
58.	Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi storosios žarnos vėžio ankstyvosios diagnostikos programoje 2022-2023 m.	↑	52.0	3227	52.4	0.98	53.4	33.9		67.5
59.	Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi asmenų, priskirtų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje 2023 m.	→	32.1	1638	41.8	0.90	46.5	25.0		64.5

Remiantis lentelėje (2 pav.) pateiktais rodikliais ir įvertinus Molėtų r. savivaldybės rodiklio santykį su Lietuvos vidurkiu, matoma, jog:

7 rodiklių reikšmių yra geresnės už Lietuvos vidurkį (žalioji zona):

- Susižalojimo dėl nukritimo atvejų skaičius (W00- W19) 65+ m. amžiaus grupėje 10 000 gyv.;
- Pėsčiųjų mirtingumas/standartizuotas pėsčiųjų mirtingumas dėl transporto įvykių (V00-V09) 100 000 gyv.;
- Nusikalstamos veikos, susijusios su disponavimu narkotinėmis medžiagomis ir jų kontrabanda 100 000 gyv.;
- Apsilankymų pas gydytojus skaičius, tenkantis 1 gyv.;
- Kūdikių (vaikų iki 1 m. amžiaus) mirtingumas 1000 gyvų gimusių kūdikių;
- Tikslinės populiacijos dalis (proc.), dalyvavusi vaikų krūminių dantų dengimo silantinėmis medžiagomis programoje;
- Paauglių (15–17 m.) gimdymų sk. 1000 gyv.

18 rodiklių reikšmių yra prastesnės už Lietuvos vidurkį (raudonoji zona):

- Išvengiamas mirtingumas, proc. – pagal jungtinį EBPO ir Eurostato sąrašą;
- Mirtingumas/standartizuotas mirtingumo dėl savižudybių rodiklis (X60-X84) 100 000 gyv.;
- Mirtingumas/standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y98) 100 000 gyv.;
- Sergamumas tuberkulioze/sergamumas tuberkulioze (+ recidyvai)(A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
- Mirtingumas/standartizuotas mirtingumo dėl atsitiktinio paskendimo rodiklis (W65- W74) 100 000 gyv.;
- Standartizuotas mirtingumo dėl priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, rodiklis 100 000 gyv.;

- Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba tabako gaminiais;
- Gyventojų skaičius, tenkantis vienai licencijai verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais;
- Kūdikių, išimtinai žindytų iki 6 mėn. amžiaus, dalis (proc.);
- Išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų skaičius 1 000 gyv.;
- Sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15-A19) 100 000 gyv. (TB registro duomenys);
- Sergamumas ŽIV ir lytiškai plintančiomis ligomis (B20-B24, A50-A64) 10 000 gyv. (ULAC duomenys);
- 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys, proc.;
- Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų (I00- I99) 100 000 gyv.;
- Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) 100 000 gyv.;
- Mirtingumas/standartizuotas mirtingumo nuo cerebrovaskulinių ligų rodiklis (I60-I69) 100 000 gyv.;
- Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi gimdos kaklelio piktybinių navikų prevencinių priemonių, apmokamų iš Privalomojo sveikatos draudimo biudžeto lėšų, finansavimo programoje 2020-2023 m.;
- Tikslinės populiacijos dalis %, dalyvavusi asmenų, priskirtų širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupei, atrankos ir prevencijos priemonių finansavimo programoje 2023 m.

23 rodiklių reikšmės patenka į Lietuvos vidurkį atitinkančią kvintilių grupę (geltonoji zona).

Atsižvelgiant į LSS išskeltus uždavinius tikslams pasiekti bei remiantis lentelėje pateiktomis rodiklių reikšmėmis¹, matoma, kad:

- 1.1. Uždavinio „**sumažinti skurdo lygį ir nedarbą**“ rodikliai Molėtų r. savivaldybėje ryškiai nesiskiria nuo Lietuvos vidurkio, tačiau išsiskiria didesniu savižudybių (X60–X84) skaičiumi ir gyventojų skaičiaus pokyčiu 1 000 gyv.
- 1.2. Uždavinio „**sumažinti socialinę ekonominę gyventojų diferenciaciją šalies ir bendruomenių lygmeniu**“ rodikliai daugeliu atvejų yra prastesni nei Lietuvos vidurkis.
- 2.1. Uždavinio „**kurti sveikas ir saugias darbo bei buities sąlygas, didinti prekių ir paslaugų vartotojų saugumą**“ rodikliai yra geresni nei Lietuvos vidurkis.
- 2.2. Uždavinio „**kurti sveikas ir palankias sąlygas saugiai leisti laisvalaikį**“ rodiklis mirtingumas nuo nukritimo (W00-W19) yra prastesnis už Lietuvos vidurkį, tačiau rodiklis nuo paskendimo (W65-W74) 3 metų vidurkis yra prastesnis nei Lietuvos vidurkis, bet 2023 m. neužregistruota nė vieno paskendimo atvejo.

2.3. Uždavinio „**mažinti avaringumą ir traumų kelių eismo įvykiuose skaičių**“ rodikliai, apimantys mirtingumą dėl transporto įvykių, pėsčiųjų mirtingumą dėl transporto įvykių bei analogiški standartizuoti rodikliai, geresni už Lietuvos vidurkį.

2.4. Uždavinio „**mažinti aplinkos užterštumą, triukšmą**“ rodiklis (142,5 kv. km) (į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmestų teršalų kiekis, tenkantis 1 kv. km) yra mažesni daugiau nei 5 kartus už Lietuvos vidurkį (797,8 kv. km).

3.1. Uždavinio „**sumažinti alkoholinių gėrimų, tabako vartojimą, neteisėtą narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimą ir prieinamumą bei azartinių lošimų, kompiuterinių žaidimų ir pan. prieinamumą**“ rodikliai yra geresni už Lietuvos vidurkį, išskyrus rodiklius: gyventojų skaičius tenkantis 1 tabako licencijai ir gyventojų skaičius tenkantis 1 alkoholio licencijai.

3.2. Uždavinio „**skatinti sveikos mitybos įpročius**“ rodiklio kūdikių, išimtinai žindyčių iki 6 mėn. amžiaus dalis (proc.) (19,3 proc.) 1,9 mažesnė už Lietuvos vidurkį, kuris siekia 36,8 proc.

4.1. Uždavinio „**užtikrinti sveikatos sistemos tvarumą ir kokybę, plėtojant sveikatos priežiūros technologijas, kurių efektyvumas pagrįstas mokslo įrodymais**“ rodikliai (išvengiamų hospitalizacijų sk.) bei išvengiamų hospitalizacijų dėl diabeto ir jo komplikacijų yra panašūs į Lietuvos vidurkį.

4.2. Uždavinio „**plėtoti sveikatos infrastruktūrą ir gerinti sveikatos priežiūros paslaugų kokybę, saugą, prieinamumą ir į pacientą orientuotą sveikatos priežiūrą**“ rodiklių reikšmės yra panašios į Lietuvos vidurkį, tik 2023 m. sergamumas vaistams atsparia tuberkulioze (A15–A19) 12/100 000 gyv. viršijo Lietuvos vidurkį (3,9/100 000 gyv.) 3 kartus.

4.3. Uždavinio „**pagerinti motinos ir vaiko sveikatą**“ rodikliai dauguma panašūs į Lietuvos vidurkį, blogesni rodikliai yra 2 metų amžiaus vaikų MMR1 (tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina, 1 dozė) skiepavimo apimtys, proc.

4.4. Uždavinio „**stiprinti lėtinių neinfekcinių ligų prevenciją ir kontrolę**“ rodikliai yra blogesni už Lietuvos vidurkį.

SAVIVALDYBĖS PRIORITETINIŲ PROBLEMŲ ANALIZĖ

Šioje ataskaitos dalyje analizuojamos specifinės problemos ir rodikliai, kurie Molėtų r. savivaldybėje turi neigiamą pokytį bei blogesnius rodiklius, lyginant su kitomis Lietuvos savivaldybėmis. Naudojantis Higienos instituto Savivaldybių visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos rašymo metodinėmis rekomendacijomis ir įvertinus savivaldybės visuomenės sveikatos būklę, išskyrėme 3 prioritetingas Molėtų r. savivaldybės visuomenės sveikatos problemas:

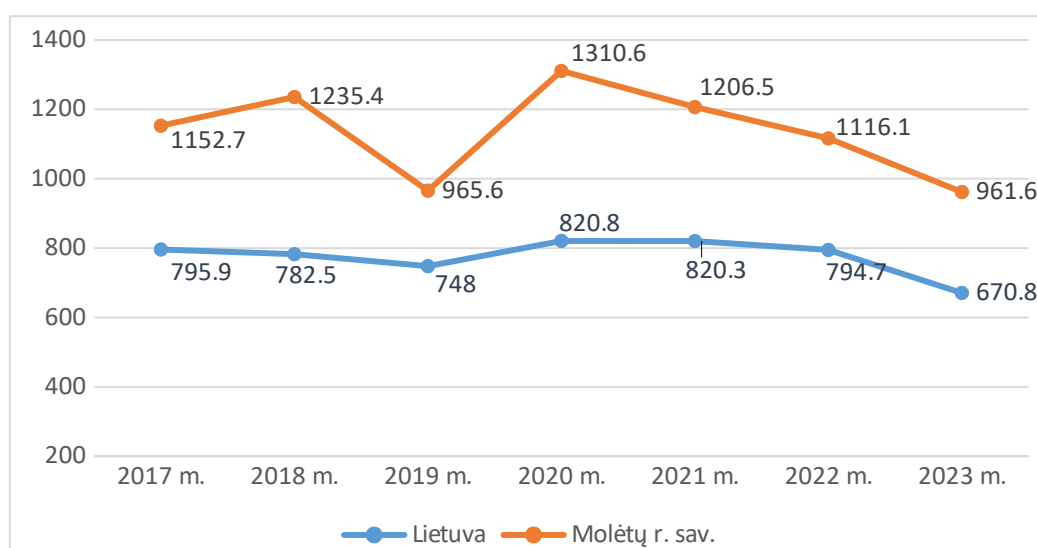
1. Mirtingumas/standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00–I99) 100 000 gyv.;

2. Mirtingumas/standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv.;

3. Mirtingumas/standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y98) 100 000 gyv.

1. Mirtingumas/standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00–I99) 100 000 gyventojų

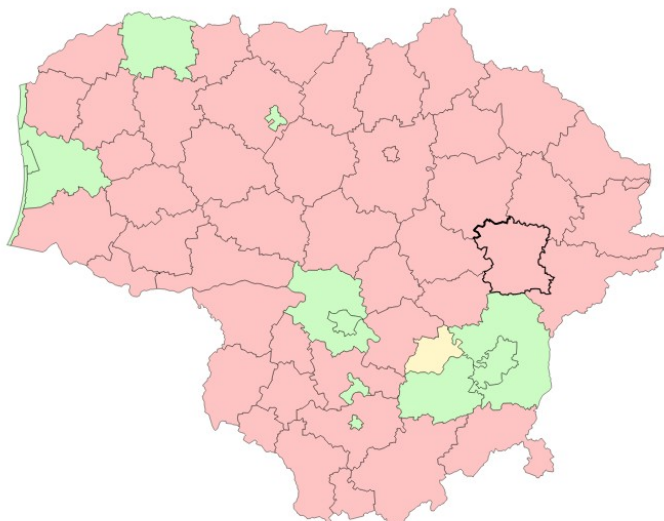
2023 m. Lietuvoje nuo kraujotakos sistemos ligų (I00–I99) mirė 19 263 gyventojų (2022 m. – 22 503 gyventojų), Molėtų rajono savivaldybėje 160 gyventojų (2022 m. – 188 gyventojai). Iš 3 pav. matyti, kad šio rodiklio tendencija yra mažėjanti.



3 pav. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00–I99) 100 000 gyv. Lietuvos ir Molėtų r. sav. 2017-2023 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

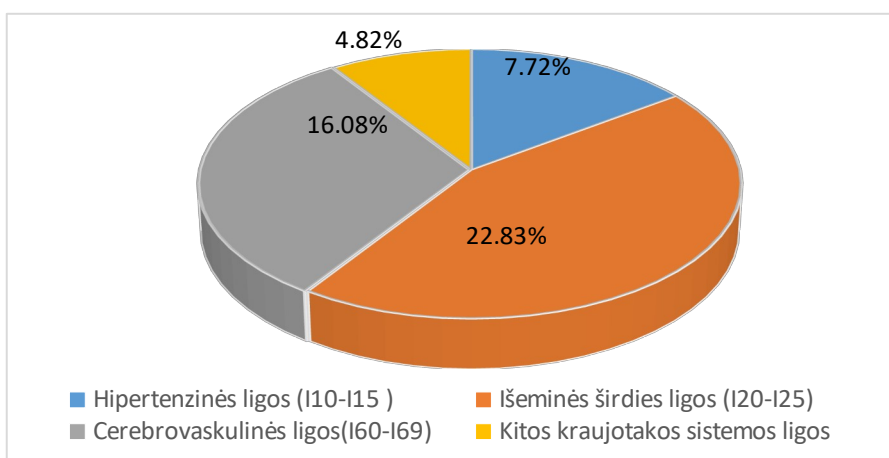
Tačiau šis rodiklis viršija Lietuvos rodiklį beveik 1,5 karto (žr. 4 pav.). Pagal lytį daugiausia nuo šių ligų miršta moterys, 65+ amžiaus grupėje (92 moterys, 68 vyrai, kurių didžiausias mirštamumas nuo 61 metų).



4 pav. Mirtingumas nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00–I99) 100 000 gyv. pasiskirstymas Lietuvoje ir Molėtų r. sav. (pažymėta juodai) 2023 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Pagal detalesnes mirties priežastis matyti, kad daugiausia mirė nuo išeminės širdies ligos (71 gyventojas), cerebrovaskulinių ligų (50 gyventojų), hipertenzinių ligų (24 gyventojai), kitos kraujotakos sistemos ligos (15 gyventojų) (žr. 5 pav.).



5 pav. Mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų pasiskirstymas pagal mirties priežastis Molėtų r. sav. 2023 m., proc. nuo visų priežasčių

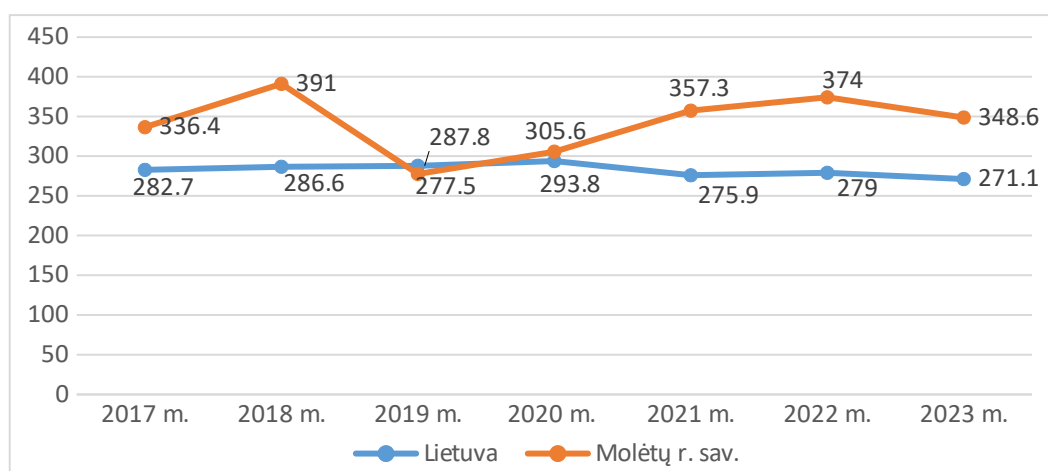
Šaltinis: Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

Sveikatos stiprinimo programa, skirta širdies ir kraujagyslių ligų bei cukrinio diabeto profilaktikai (toliau – Programa), taikoma suaugusiems asmenims, kuriems nustatyta širdies ir kraujagyslių ligų ir (arba) cukrinio diabeto rizika asmenims nuo 18 metų, kurie savanoriškai kreipiasi dėl dalyvavimo Programoje. Šios Programos tikslas - siekti motyvuoti gyventojus gyventi sveikiau ir sumažinti širdies ir kraujagyslių ligų ir cukrinio diabeto riziką. Programą vykdo Visuomenės sveikatos biuras kartu su Pirminės sveikatos priežiūros centru. Visuomenės sveikatos biuro ir pirminio sveikatos priežiūros centro bendradarbiavimas užtikrina kompleksinę požiūrį į

sveikatos stiprinimą. 2024 m. šią programą baigė 19 asmenų (2023 m. – 18 asmenų, 2022 m. – 19 žmonių). Molėtų r. savivaldybės gyventojai neaktyviai dalyvauja širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupės prevencijos programoje (2023 m. Molėtų r. savivaldybėje dalyvavo 32,1 proc., Lietuvoje – 45,6 proc.).

2. Mirtingumas/standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv.

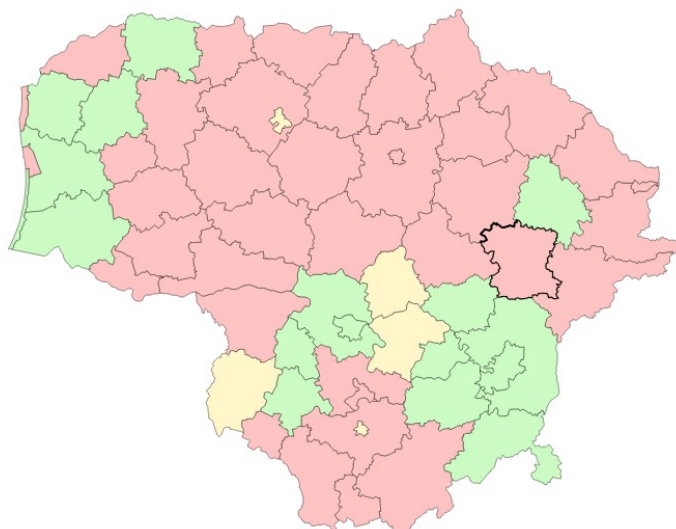
2023 metais nuo piktybinių navikų Lietuvoje mirė 7 784 gyventojai (4 256 moterys ir 3 528 vyrai, didžiausias mirtingumas 65+ amžiaus grupėje), Molėtų rajone mirė 58 gyventojai (26 moterys ir 32 vyrai, didžiausias mirtingumas 65+ amžiaus grupėje). Nuo 2022 metų mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) šiek tiek mažėja (žr. 6 pav.).



6 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv. Lietuvos ir Molėtų r. sav. 2017-2023 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) patenka į raudonąją zoną, Lietuvos rodiklį viršija beveik 1,3 karto. (žr. 7 pav.).

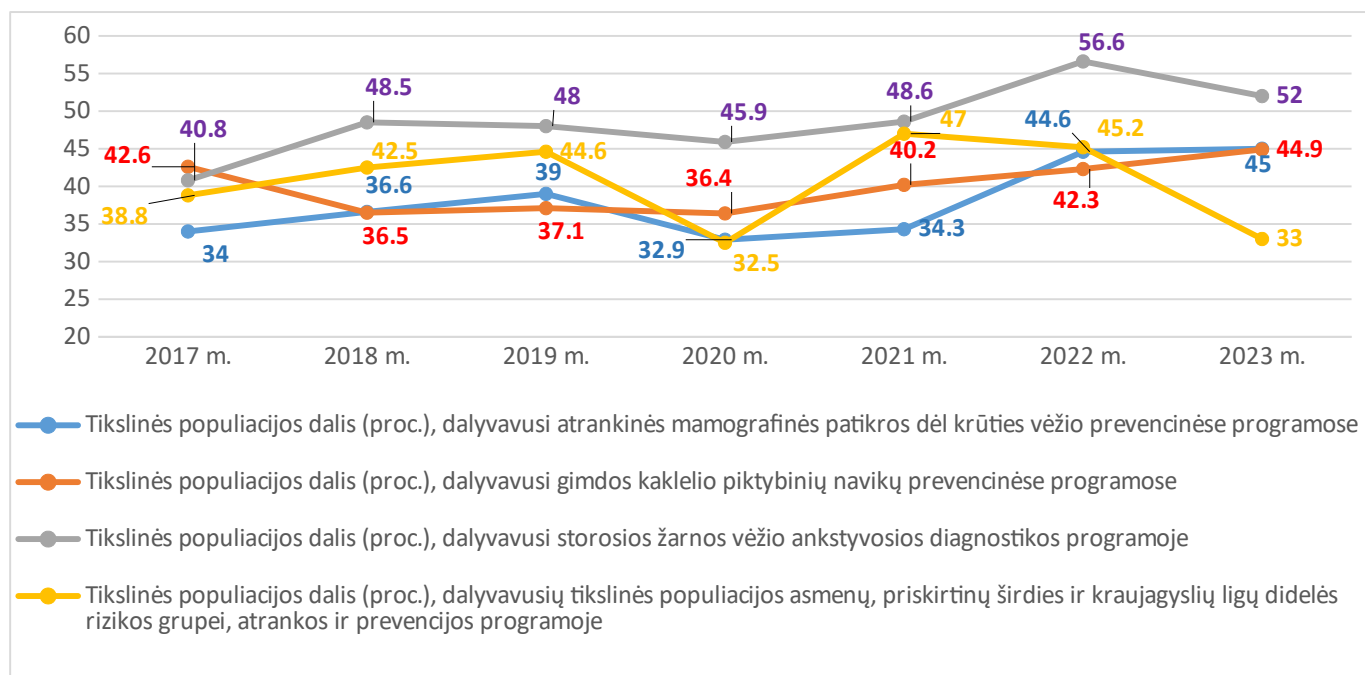


7 pav. Mirtingumas nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv. pasiskirstymas Lietuvoje ir Molėtų r. sav. (pažymėta juodai) 2023 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

Daugiausia Molėtų rajono gyventojai mirė nuo: skrandžio (C16) (8 gyventojai), trachėjos, bronchų ir plaučių (C33-C34) (8 gyventojai), krūties (C50) (6 gyventojai), kiaušidžių (C56) (4 gyventojai) piktybinių navikų.

Daugelio šių mirčių galima išvengti – ankstyva diagnostika ir dalyvavimu prevencinėse programose. Šiuo metu Lietuvoje yra vykdomos penkios nemokamos prevencinės sveikatos patikros programos, finansuojamos Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšomis: gimdos kaklelio vėžio (25-34 m. (imtinai) moterys kartą per 3 metus, 35-59 m. (imtinai) moterys kartą per 5 metus), krūties vėžio (45-74 m. (imtinai) moterys. Kartą per 2 metus), prostatos (priešinės liaukos) vėžio (vyrai nuo 50 iki 69 m. (imtinai), o jeigu sirgo tėvas ar broliai – nuo 45 m.), storosios žarnos vėžio bei širdies (vyrai ir moterys nuo 50 iki 74 m. (imtinai). Kartą per 2 metus) ir dėl širdies ir kraujagyslių ligų (40-60m. (imtinai) vyrai ir moterys) ankstyvosios diagnostikos tyrimai. 2023 m. Molėtų rajono gyventojai pasyviai dalyvavo ligų prevencijos programose, bet lyginant su praėjusiais metais dalyvavimas kai kuriose programose didėja (žr. 8 pav.).



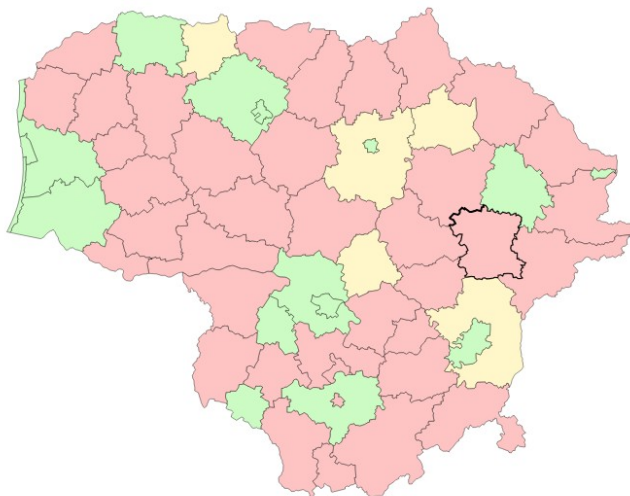
8 pav. Tikslinės populiacijos dalis (%), dalyvavusi prevencinėse programose Molėtų r. gyventojų 2017-2023 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

3. Mirtingumas/standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y98) 100 000 gyv.

2023 m. Lietuvoje dėl išorinių priežasčių (V00-Y89) mirė 2 261 gyventojas (2022 m. – 2 336 gyventojai), Molėtų r. 25 žmonės (2022 m. – 26 gyventojai). Molėtų r. savivaldybė yra priskiriama prie mažųjų savivaldybių dėl mažo gyventojų skaičiaus (mažiau nei 20 000 gyventojų), tad rodikliai yra jautrūs kiekvienam atvejui. Lyginant su Lietuvos mirtingumu dėl išorinių priežasčių (V00-Y98)

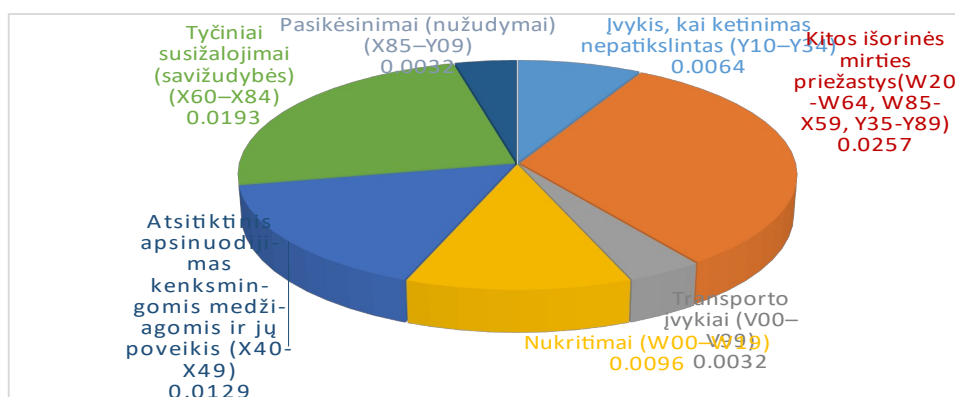
rodikliu Molėtų r. sav. rodiklis viršija beveik 1,82 karto ir patenka į raudonąją zoną, tarp prastesnių rodiklių (žr. 9 pav.).



9 pav. Mirtingumas dėl išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y98) 100 000 gyv. pasiskirstymas Lietuvoje ir Molėtų r. sav. (pažymėta juodai) 2023 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2023 m. Molėtų r. mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y98) pasiskirstymas pagal mirties priežastis didžiausias yra kitos išorinės mirties priežastys (W20-W64, W85-X59, Y35-Y89), tyčiniai susižalojimai (savižudybės) (X60-X84), atsitiktiniai apsinuodijimai kenksmingomis medžiagomis ir jų poveikis (X40-X49) (žr. 10 pav.). Pagal lytį daugiausiai mirė dėl išorinių priežasčių (V00-Y98) vyrų (20 vyrų), o pagal amžiaus grupę 65+.



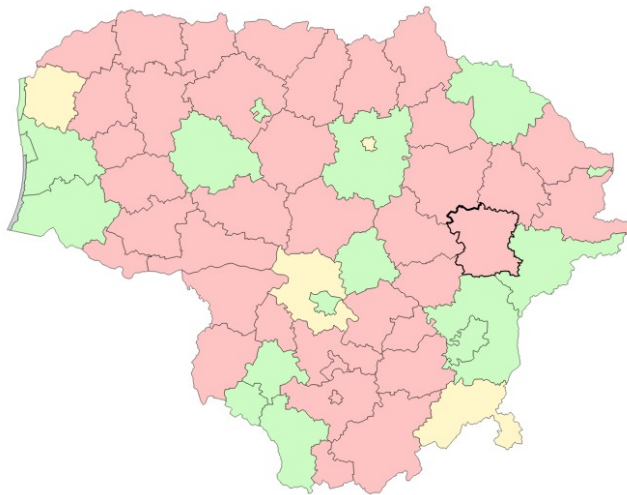
10 pav. Mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y98) pasiskirstymas pagal mirties priežastis Molėtų r. sav. 2023 m., proc. nuo visų priežasčių

Šaltinis: Mirties atvejų ir jų priežasčių valstybės registras

Savižudybės yra rimta pasaulinė visuomenės sveikatos problema, kuri reikalauja mūsų visų dėmesio. Dabartiniai tyrimai rodo, kad savižudybių prevencija yra įgyvendinama, tačiau tai apima daugybę veiksmų: nuo kuo geresnių sąlygų vaikams ir jaunimui augti sudarymo, tikslaus ir laiku

atliekamo psichikos sveikatos būklės įvertinimo ir veiksmingo jos valdymo iki savižudybės priemonių apribojimo ir dar daugiau. Nors apie savižudybes dažnai kalbama tik kaip apie su psichikos sveikata susijusią ir (arba) biomedicininę problemą, savižudybės – tai sudėtingas ir daugialypis klausimas, kuris turėtų būti atitinkamai sprendžiamas. Svarbiausi sėkmingos savižudybių prevencijos elementai yra tinkama informacijos sklaida, išteklių prieinamumas ir informuotumo didinimas. Taip pat labai svarbus savižudybių prevencijos komponentas – atsakingas visuomenės informavimas apie savižudybes.

2023 metais Lietuvoje nusižudė 562 gyventojai (2022 m.- 527 gyventojai), Molėtų r. savivaldybėje 6 gyventojai (2022 m. – 8 gyventojai). Molėtų r. savivaldybės mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) rodiklis (36,1/100 000gyv.) viršija 2 kartus Lietuvos rodiklį (19,4/100 000gyv.) (žr. 11 pav.). Į savižudybę yra linkę daugiau vyrai, nuo 40 metų amžiaus.



11 pav. Savižudybių sk. (X60-X84) 100 000 gyv. pasiskirstymas Lietuvoje ir Molėtų r. sav. (pažymėta juodai) 2023 m.

Šaltinis: Visuomenės sveikatos stebėsenos informacinė sistema

2018 metais LR sveikatos apsaugos ministerijos, Valstybinio psichikos sveikatos centro, Emocinės paramos tarnybų asociacijos ir Vilniaus bei Kauno miestų savivaldybių sutarimu įkurta nacionalinė savižudybių prevencijos interneto svetainė www.tuesi.lt. „Tu Esi“ interneto svetainė yra skirta savižudybės krizę išgyvenančiam žmogui, jo artimiesiems ir profesionalią pagalbą teikiantiems specialistams.

Atsižvelgdamas į tokią problemą, Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras organizuoja bazinius savižudybių prevencijos mokymus, kurie skirti asmenims nuo 16 m. amžiaus. Taip pat teikiamos priklausomybės konsultanto paslaugos, individualios psichologo konsultacijos, vykdomi grupiniai užsiėmimai emocinės sveikatos stiprinimo temomis. Nuo 2024 m. Molėtų r. savivaldybėje pradėjo dirbti savižudybių prevencijos koordinatorius. Aktyviai bendradarbiaujama su

įvairiomis įstaigomis. Rengiama ir atnaujinama informacija apie psichologinę pagalbą teikiančius specialistus.

IŠVADOS

2023 metais Molėtų rajono savivaldybėje septyni rodikliai yra geresni už Lietuvos vidurkį ir aštuoniolika rodiklių yra blogesni, iš jų trys rodikliai priskirti prie Molėtų r. savivaldybės prioritetinių problemų:

1. Mirtingumas/standartizuotas mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų rodiklis (I00–I99) 100 000 gyv.;
2. Mirtingumas/standartizuotas mirtingumo nuo piktybinių navikų rodiklis (C00-C96) 100 000 gyv.;
3. Mirtingumas/standartizuotas mirtingumo dėl išorinių priežasčių rodiklis (V00-Y98) 100 000 gyv.

2023 m. mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų (I00–I99) rodiklis viršija Lietuvos rodiklį beveik 1,5 karto. Pagal lytį daugiausia nuo šių ligų miršta moterys, 65+ amžiaus grupėje. Pagal detalesnes mirties priežastis matyti, kad daugiausia mirė nuo išeminės širdies ligos. Molėtų rajono savivaldybės gyventojai neaktyviai dalyvauja širdies ir kraujagyslių ligų didelės rizikos grupės prevencijos programoje.

2023 metais nuo piktybinių navikų Molėtų rajone mirė 58 gyventojai, dauguma 65+ amžiaus grupėje. Nuo 2022 metų mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) šiek tiek mažėja. Mirtingumas nuo piktybinių navikų (C00-C96) rodiklis Lietuvos rodiklį viršija beveik 1,3 karto. Daugiausia Molėtų rajono gyventojai mirė nuo skrandžio piktybinių navikų.

2023 m. Molėtų rajono sav. rodiklis mirtingumas dėl išorinių priežasčių (V00-Y98) Lietuvos rodiklį viršija beveik 1,82 karto ir patenka į raudonąją zoną. Pagal mirties priežastis didžiausias yra kitos išorinės mirties priežastys (W20-W64, W85-X59, Y35-Y89), tyčiniai susižalojimai (savižudybės) (X60-X84). Pagal lytį daugiausiai mirė dėl išorinių priežasčių (V00-Y98) vyrų, pagal amžiaus grupę 65+.

2023 m. Molėtų rajono savivaldybės mirtingumas dėl savižudybių (X60-X84) rodiklis viršija 2 kartus Lietuvos rodiklį. Molėtų rajono savivaldybėje nusižudė 6 gyventojai (2022 m. – 8 gyventojai). Į savižudybę yra linkę daugiau vyrai, nuo 40 metų amžiaus.

REKOMENDACIJOS

Vietos savivaldos politikams

- Didinti projektų finansavimą, kurie leistų tiesiogiai ir netiesiogiai pagerinti Molėtų rajono savivaldybės gyventojų sveikatą.
- Gerinti gatvių apšvietimą, vykdyti nelaimingų atsitikimų prevenciją (žiemos sezonu tinkamas gatvių valymas ir priežiūra).
- Mažinti alkoholinių gėrimų prieinamumą (licencijų verstis mažmenine prekyba alkoholiniais gėrimais).
- Didinti žmonių užimtumą, kuriant naujas darbo vietas.
- Užtikrinti teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumą ir kokybę.

Specialistams

- Tęsti priklausomybės konsultanto paslaugų teikimą savivaldybės gyventojams (elgesio korekcijos grupiniai užsiėmimai asmenims, rizikingai ir žalingai vartojantiems alkoholi, savipagalbos grupių organizavimas asmenims, kurių šeimos nariai rizikingai ir žalingai vartoja alkoholį).
- Didinti psichologinės pagalbos paslaugas (konsultacijas) savivaldybės gyventojams, siekiant mažinti savęs sužalojimo bei savižudybių tikimybę. Organizuoti savižudybių prevencijos mokymus savivaldybės gyventojams.
- Didinti gyventojų sąmoningumą, kad tamsiu paros metu turėti šviesą atspindinčius elementus (atšvaitai, liemenė, lipdukai), kad būtų matomi tamsiu paros metu ir galėtų išsaugoti savo ir artimųjų gyvybes.
- Didinti gyventojų informuotumą apie nemokamas valstybines prevencines programas, siekiant užkirsti kelią onkologėms ligoms.
- Propaguoti sveiką gyvenimo būdą: sveikiau maitintis, daugiau judėti, tinkamai pailsėti.
- Aktyviai dalyvauti Utenos rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuro ir kitų įstaigų, nevyriausybinių organizacijų sveikos gyvensenos ugdymo veiklose: seminaruose, stovyklose, akcijose, mokymuose, diskusijose, paskaitose ir kituose renginiuose.

Gyventojams ir bendruomeninėms organizacijoms

- Didinti informacijos sklaidą rajono gyventojams apie teikiamas paslaugas ir konsultacijas psichikos sveikatos stiprinimo srityje įvairaus amžiaus žmonėms, jų artimiesiems.
- Toliau vykdyti mokymus bendruomenei, kaip atpažinti nerimo, depresijos, priklausomybių, ketinimo žudyti, smurto ar patiriamų patyčių požymius.

- Propaguoti sveiką gyvenimo būdą, būti fiziškai aktyviais, domėtis sveikatinimo renginiais ir esant galimybei juose dalyvauti.
 - Atsisakyti žalingų gyvensenos įpročių (nevirtoti psichotropinių ir narkotinių medžiagų, kvaišalų, alkoholio, vengti farmacijos preparatų vartojimo be gydytojo žinios, nerūkyti, nepersivalgyti, riboti laiką prie televizoriaus ir kompiuterio).
 - Tamsiu paros metu dėvėti atšvaitus, saugiai elgtis gatvėje. Taip pat saugiai elgtis prie vandens ir vandenyje.
 - Dalyvauti nustatytų tikslinių grupių prevencinėse programose ir profilaktinėse patikrose.
-

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Vyriausiasis specialistas sveikatos reikalų koordinаторius Gita Lasytė, Vilniaus g. 44, LT-33140 Molėtai
Dokumento pavadinimas (antraštė)	Dėl Molėtų rajono savivaldybės 2023 metų visuomenės sveikatos stebėsenos ataskaitos patvirtinimo
Dokumento registracijos data ir numeris	2025-03-19 Nr. B68-75
Adresatas	–
Dokumentą derino	Vyriausiasis specialistas kalbos tvarkytojas Asta Toločkienė
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2025-03-13 15:46:10
Dokumentą derino	Skyriaus vedėjas Remigijus Tamošiūnas
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2025-03-13 16:15:28
Dokumentą derino	Administracijos direktorius Sigita Žvinys
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2025-03-13 17:10:22
Dokumentą derino	Tarybos sekretorius Asta Kanapienienė
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2025-03-17 10:49:26
Dokumentą pasirašė	Vyriausiasis specialistas sveikatos reikalų koordinаторius Gita Lasytė
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2025-03-17 11:02:47
Registratorius	Tarybos sekretorius Asta Kanapienienė
Veiksmo atlikimo data ir laikas	2025-03-19 16:28:27
Dokumento nuorašo atspausdinimo data ir jį atspausdinęs darbuotojas	2025-03-20 atspausdino Specialistas Daiva Gylienė

Nuorašas tikras
Molėtų rajono savivaldybės administracija
2025-03-20